

CE mootorsõiduki juhi ettevalmistamise õppekava

Koolitaja OÜ Aide Autokool
Õppekava nimetus CE-kategooria mootorsõiduki juhi ettevalmistamise õppekava
Õppeviis kontaktõpe, e-õpe, iseseisev õpe
Koolituse liik kursus
Liiklusteooria õppemaht vähemalt 10 akadeemilist tundi
Sõiduõppe maht vähemalt 10 sõidutundi
Õppetöö keeled eesti, vene
Kontrollivorm eksam
Hindamiskriteeriumid Koolitus lõpeb teooriaeksamiga. Teooriaeksami temaatika vastab MKMi määruse nr 50 „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele“ lisas 2 toodud temaatikale. Eksam korraldatakse arvutiklassis arvutis testide vormis. Eksamile tulles peab õppur end identifitseerima isikukoodiga. Hindamissüsteem: sooritatud/mittesooritatud. Eksam koosneb 40 st ühe õige vastusega küsimusest, millest 10 küsimust käsitlevad liiklusohutust. Eksam arvatakse sooritatuks, kui õigete vastuste arv on vähemalt 36, kusjuures liiklusohutusteemalistes küsimustes ei tohi olla üle 1 vea. Küsimustele vastamiseks antakse kuni 40 minutit.
Eesmärgid Koolituse eesmärk on anda tulevasele sõidukijuhile teadmised, oskused ja hoiakud liikluses käitumiseks kooskõlas CE-kategooria mootorsõiduki juhile kehtestatud kvalifikatsiooninõuetega ja luua eeldused juhi vastutustundliku liikluskäitumise ning ohutu-, iseseisva-, teisi liiklejaid arvestava- ja keskkonda säästva käitumise kujunemiseks.
Sisu Õppeained on toodud allpool tabelis.
Õpiväljundid Õpiväljundid on toodud allpool.
Õppetöö korralduslikud alused Koolitus vastab liikluseaduse, MKMi määruse nr 60 „Mootorsõidukijuhi ettevalmistamise tingimused ja kord ning mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekavad“ ning MKMi määruse nr 54 „Nõuded mootorsõidukijuhi koolitaja õppevahenditele, õppeväljakutele ja õppesõidukitele“ nõuetele. Koolitust viivad läbi vähemalt keskharidusega õpetajad, kes omavad kehtivat mootorsõidukijuhi õpetaja tunnistust. Koolituse lõpetanu saab koolituskursuse tunnistuse. Juhi õpe lõpeb riiklike eksamite sooritamise ja juhiloa saamisega. Juhi ettevalmistamine toimub liiklusteooriaõppe ja õppesõitude vormis. Õpingute alustamiseks peab õppur õppetöö alustamise ajaks omama C kategooria juhtimisõigust ning omama taotletava kategooria mootorsõiduki juhtimist lubavat kehtivat tervisetõendit. Liiklusteooriaõppe maht on vähemalt 10 akadeemilist tundi, tegelik maht on individuaalne. Aineid läbitakse üldjuhul õppekavas toodud järjestuses. Teoorialoenguid korraldatakse nõuetekohases õppeklassides, mis on varustatud monitori, tahvli ja mööbliga (lauad, toolid). Ühe teooriatunni pikkus on 45 minutit. Õppevormiks on auditoorne õppevorm, iseseisev töö ja praktikum. Iseseisva töö osakaal on individuaalne. Auditoorse õppevormi asemel võidakse õppuri soovil kasutada elektroonilist õppevormi. Sel juhul toimub auditoorses vormis vähemalt neli õppetundi, kus käsitletakse MKMi määruse 60 lisas 6 sätestatud temaatikat. Elektroonilise õppevormi kasutamisel on auditoorse õppetöö osakaal vähemalt 40%.

Õppesõitude minimaalne maht on 10 sõidutundi, tegelik maht on individuaalne. Õppesõitu korraldatakse nõuetekohaste õppesõidukitega, mis on oma tehniliste omaduste poolest sarnane Eesti tavapärase vastava kategooria sõidukitega. Ühe sõidutunni pikkus on 45 minutit. Iga õppesõidu lõpus märgib õpetaja õpingukaardile õppesõidutundide arvu ja hinnangu (kirjaliku tagasiside) õpilase oskuste kohta. Lisaks võib õpetaja hinnata sõidutunnil omandatud õpiväljundeid. Õppesõitude teemad läbitakse üldjuhul õppekavas toodud järjestuses. Linnaliiklusesse lubatakse õppur pärast õppeaine „Autorongi juhtimine õppeplatsil ja autorongi koostamine“ edukat läbimist.

Sõiduõppe raames tehakse võimaluse korral koostööd juhendajaga, kellega õpilane läbib sõidupraktikat.

Jätkuõppe kaudu valmistatakse ette juhtimisõiguse taotlejaid, kes ei ole riiklikku sõidueksamit kolme korraga sooritanud. Selle eesmärk on juhi süvendatud ettevalmistamine, et tagada vajalike teadmiste ja oskuste omandamine. Õpilane peab esitama koolitajale viimase kolme sõidueksami kaardid. Juhi jätkuõppe toimub üldjuhul õppesõidu vormis, selle sisu määratakse lähtudes sõidueksami mittesooritamise põhjustest. Jätkuõppe minimaalne maht on kaks sõidutundi.

Õppematerjalide loend Aide Autokool OÜ e-õppe keskkond moodle keskkonnas, „Liiklusseadus“ „Liiklusmärkide ja teemärgiste tähendused ning nõuded fooridele“ AS Aide 2022, „Liiklustestid“ AS Aide 2022, Liiklustestide õppekeskkond Aide Autokooli arvutiklassis.

Õppekavarühm Transporditeenused

Õpingute alustamise tingimused

Vastavalt liiklusseadusele ja MKMi määrusele nr 60 „Mootorsõidukijuhi ettevalmistamise tingimused ja kord ning mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekavad“.

Õppekava koostamise alus Koostatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 27. juuni 2011. a määruse nr 60 „Mootorsõidukijuhi ettevalmistamise tingimused ja kord ning mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekavad“ alusel.

Kinnitatud Õppekava on kinnitatud 01.10.2023

1. ÕPPEKAVA STRUKTUUR JA ÕPPE KESTUS

Teoriaõpe		Sõiduõpe	
	Õppetunde		Sõidutunde
Liiklusreeglid ja käitumine liikluses	3	1. Autorongi juhtimine õppeplatsil ja autorongi koostamine	4
Autorongi ehitus	1	2. Autorongi juhtimine liikluses	6
Liiklusohutus	3		
Liikluspsühholoogia	2		
Liiklusalased seadused ja määrused	1		
Minimaalne õppetundide arv	10		10
Teoria- ja sõidueksam Transpordiametis			

2. ÕPPEAINETE ÕPPEKAVA: TEOORIAÕPE

2.1. Liiklusreeglid ja käitumine liikluses

2.1.1. Liiklusreeglite õppe eesmärk on:

- 2.1.1.1. kinnistada ja süvendada liiklusreeglite tundmist;
- 2.1.1.2. anda mitmesuguste liiklusolukordade analüüsimise ja hindamise oskust;
- 2.1.1.3. välja arendada riskiteadliku käitumise ja objektiivse enesehinnangu võime ning lugupidav hoiak teiste liiklejate ja looduskeskkonna suhtes.

2.1.2. Terminid

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada varem õpitud termineid ning termineid, mis on seotud autorongi, haagise, poolhaagise ja kerghaagisega.

2.1.3. Liikluskorraldus

Pärast koolitust peab õpilasel olema:

- 2.1.3.1. teadmised reguleerija ning kontrollija volitustest ja tegevusest;
- 2.1.3.2. oskus selgitada reguleerija märguandeid, nende tähendusi ja lubatud liikumissuundi nende korral;
- 2.1.3.3. oskus selgitada fooritulede tähendusi ja liiklejate lubatud liikumissuundi nende korral;
- 2.1.3.4. oskus selgitada liiklusmärkide ja lisateatetahvlite tähendusi ning teada nende mõjupiirkondi;
- 2.1.3.5. oskus selgitada piltidel teekattemärgiste ja püstmärgiste tähendust.

2.1.4. Juhi märguanded

Pärast koolitust peab õpilane teadma ja oskama selgitada juhi märguandeid.

2.1.5. Autorongi asukoht sõites

Pärast koolitust peab õpilane oskama kirjeldada ja selgitada:

- 2.1.5.1. autorongi asukohta asulas ja asulavälisel teel sõites;
- 2.1.5.2. sõitmist sõidukireas ja sõidurajal, arvestades autorongi pikkust ja laiust ning külgvahet;
- 2.1.5.3. tagurdamist pööretel ja tõusudel ja langudel;
- 2.1.5.4. ohutu pikivahe vajadust eri liiklusoludes ja seda, millest sõltub ohutu pikivahe.

2.1.6. Teeandmiskohustus

Pärast koolitust peab õpilane oskama kirjeldada teeandmiskohustuse ja eesõiguse kasutamise omavahelist seost, arvestades autorongi liikumise eripära.

2.1.7. Möödaskõit ja vastu sõitvad sõidukid

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada ohutuks möödaskõituks (möödumiseks) vajalikke tingimusi ja ohte möödaskõitu (möödumise) üksikutel etappidel ning vajalikke piki- ja külgevahesid.

2.1.8. Sõidukiirus

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada lubatud suurima kiiruse ja oludele vastava kiiruse erinevust ja tuua näiteid ohuteguritest, mida juht peab arvestama ohutu sõidukiiruse valikul, sõites autorongiga tihedalt asustatud piirkonnas.

2.1.9. Peatumine ja parkimine

Pärast koolitust peab õpilane oskama seletada üldisi nõudeid peatumisel ja parkimisel ning sõiduki paigutamisel tehtavaid vigu.

2.1.10. Erilist tähelepanu nõudvad olukorrad

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.1.10.1. silmsideme loomise vajadust teise liiklejaga oma kavatsuse selgitamiseks ja teise liikleja kavatsuse mõistmiseks;

2.1.10.2. võimalikke märguandeid, et teatada oma kavatsusest ja teise liikleja kavatsuse mõistmisest.

2.1.11. Vähekaitstud liiklejad

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada, kes on vähekaitstud liiklejad ja miks peavad juhid olema nende suhtes eriti tähelepanelikud.

2.1.12. Liiklus ristumisel raudtee või trammiteega

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

2.1.12.1. näidata ja kirjeldada neid ohutusseadmeid ja liikluskorraldusvahendeid, mis võivad olla tee ja rööbastee lõikumise kohal;

2.1.12.2. selgitada ohte, mis võivad tekkida, kui ohutusseadmed ei tööta või asjakohased liikluskorraldusvahendid puuduvad.

2.1.13. Valgustusseadmed

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

2.1.13.1. selgitada tulede kasutamise nõudeid mitmesugustes tee- ja ilmaoludes, arvestades autorongi eripära;

2.1.13.2. selgitada tulede ebaõige kasutamise ohtlikke tagajärgi.

2.1.14. Mootorsõiduki pukseerimine

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.1.14.1. pukseerimise mooduseid ja tingimusi;

2.1.14.2. pukseeriva sõiduki ja selle juhi nõudeid;

- 2.1.14.3. pukseeritava sõiduki juhi nõudeid;
- 2.1.14.4. ühenduslüli nõudeid;
- 2.1.14.5. pukseerimisel osalevate juhtide kohustusi ja omavahelisi kokkulepitud märguandeid;
- 2.1.14.6. millistel juhtudel pukseerimine on keelatud.

2.1.15. Autorongi tähistamine

Pärast koolitust peab õpilane tundma autorongi tähistamist mitmesuguste veoste veol.

2.1.16. Liiklus õuealal

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 2.1.16.1. põhjendada õuealal kehtivaid juhi ja jalakäija kohustusi;
- 2.1.16.2. kehtestatud piiranguid ja nende vajadust.

2.1.17. Liiklus kiirteel

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

- 2.1.17.1. kiirteele sõitmise erinevusi võrreldes muu maanteeliiklusega;
- 2.1.17.2. kiirteel liiklemise erinevusi võrreldes muu maanteeliiklusega.

2.1.18. Liiklus muutsuunaliiklusega teel

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada muutsuunaliiklusega teel sõitmise iseärasusi.

2.1.19. Sõit tunnelis

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada tunnelis sõitmise, peatumise ja parkimise ning valgustusseadmete kasutamise nõudeid.

2.1.20. Sõit jääteel

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 2.1.20.1. kehtestatud sõidukorda;
- 2.1.20.2. ohutusnõudeid sõidul jääteel üle veekogu.

2.1.21. Sõit sadamates ja parvlaevadel

Pärast koolitust peab õpilane teadma sadamates sõitmise korda ning nõudeid parvlaevadel viibimise, neile peale- ja neilt mahaõidu korda.

2.1.22. Piiripunktide läbimine

Pärast koolitust peab õpilane tundma autoga piiripunktide läbimise korda.

2.2. Autorongi ehitus

2.2.1. Autorongi seadmete ja süsteemide otstarve, kontrollimine, hooldus ja tehnoseisund

Pärast koolitust peab õpilane:

- 2.2.1.1. tundma mitmesuguste autorongide ja nende osade tüüpe ja otstarvet ning loetletud osadest koostatud autorongide nimetusi:
  - 2.2.1.1.1. haagiseveduk;
  - 2.2.1.1.2. sadulveduk;

- 2.2.1.1.3. täishaagis;
- 2.2.1.1.4. poolhaagis;
- 2.2.1.1.5. kesktelghaagis;
- 2.2.1.1.6. sihtotstarbeline haagis;
- 2.2.1.2. oskama joonisel näidata sõiduki põhiosi ja oskama selgitada haagise (poolhaagise) ühendamist autoga, st autorongi koostamist;
- 2.2.1.3. oskama käsiraamatu abil selgitada tehnilisi andmeid, mis on vajalikud sõiduki kasutamisel;
- 2.2.1.4. oskama leida registreerimistunnistusest põhiandmeid;
- 2.2.1.5. oskama selgitada, kuidas sõiduki regulaarne kontroll ja hooldus võivad vähendada kütusekulu ja keskkonnakahjulikke mõjusid;
- 2.2.1.6. oskama selgitada kütuse, õlide ja sõidukite puhastus- ja hooldusvahendite mõju keskkonnale.

2.2.2. Elektriseadmed

Pärast koolitust peab õpilane oskama joonisel näidata:

- 2.2.2.1. valgustus- ja signalisatsiooniseadmete asukohti, otstarvet, kasutamist ja hooldust;
- 2.2.2.2. auto ja haagise vahelisi elektriühendusi.

2.2.3. Pidurid

Pärast koolitust peab õpilane oskama joonise või näitvahendite abil selgitada:

- 2.2.3.1. piduriajamite ja -mehhanismide ehitust ning võimalikke rikkeid;
- 2.2.3.2. õhkpiduri tööpõhimõtet;
- 2.2.3.3. kuidas leida pidurite rikkeid;
- 2.2.3.4. mitmesuguste külmumistõrjude otstarvet;
- 2.2.3.5. eri liiki abipidurite (näiteks mootorpiduri) tööpõhimõtet;
- 2.2.3.6. mitteblokeeruva pidurisüsteemi (ABS) iseärasusi;
- 2.2.3.7. ohte, mis võivad tekkida õhkpiduriga sõiduki pukseerimisel;
- 2.2.3.8. mitmesuguste haagise pidurisüsteemide tööpõhimõtet ning näitama tegelikkuses auto ja haagise pidurisüsteemide ühendamist.

2.2.4. Rattad

Pärast koolitust peab õpilane oskama joonise või näitvahendite abil selgitada:

- 2.2.4.1. eri rehvitüüpide omadusi ja tähistust;
- 2.2.4.2. rehvi ebaõiget kulumist ja selle põhjusi;
- 2.2.4.3. naastrehvi kasutamise nõudeid;
- 2.2.4.4. vale rehvi õhurõhu tagajärgi rehvidele;
- 2.2.4.5. tagajärgi, mis võivad tekkida, kui rattad on tasakaalustamata;
- 2.2.4.6. ohte, mis tekivad nõrgalt kinnitatud rattapoltide-mutrite puhul ning siis, kui paarisrataste vahele on kinni kiildunud võõrkeha;
- 2.2.4.7. sõiduviisi mõju rehvide kulumisele;
- 2.2.4.8. eri rehvitüüpide valiku aluseid;
- 2.2.4.9. tunnuseid, mis viitavad nõrgalt kinnitatud ratastele.

2.2.5. Autorongi sõidutehnilised omadused

Pärast koolitust peab õpilane oskama kirjeldada, kuidas järgmised tegurid mõjutavad autorongi sõiduomadusi:

2.2.5.1. eri veorattakombinatsioonid;

2.2.5.2. massi jaotus;

2.2.5.3. teljekoormus;

2.2.5.4. rehvid ja õhurõhk nendes;

2.2.5.5. veos (ka vedelik paakautos, -haagises);

2.2.5.6. üle- ja alajuhitavus;

2.2.5.7. tuul.

2.2.6. Autorongi erivarustus

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada sõidumeeriku, mitmesuguste haakeseadmete, kabiini ja veokasti, furgooni, kastikalluti, vahetuskere, luuktõstuki, varuratta kinnituse jms otstarvet ja kasutamist.

2.2.7. Autorongi koormamine

2.2.7.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma, kuidas nõuetekohaselt koostada koormat ja kinnitada ning katta seda nii, et see ei:

2.2.7.1.1. ole ohtlik kaasliiklejatele;

2.2.7.1.2. ületa lubatud mõõtmeid, teljekoormust ja massi;

2.2.7.1.3. piira juhi vaatevälja;

2.2.7.1.4. varja sõiduki tulesid;

2.2.7.1.5. varja numbri- ega tunnusmärke;

2.2.7.1.6. suurenda oluliselt kütusekulu;

2.2.7.1.7. saasta keskkonda.

2.2.7.2. Pärast koolitust peab juht teadma eri liiki (tükk-, puiste-, suur- ja/või raskeveoste jt) ning ohtlike veoste vedamise põhinõudeid.

2.2.8. Sõiduki registreerimine

Pärast koolitust peab õpilane oskama tuua näiteid auto ja haagise registreerimisest ja ehituslike muudatuste vormistamisest Transpordiametis.

2.2.9. Säätlik sõit

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.2.9.1. kuidas autorongi väliskuju ja juhi sõidustiil mõjutavad kütusekulu;

2.2.9.2. välistegureid, mis võivad mõjutada kütusekulu;

2.2.9.3. seost kütusekulu ning tee- ja ilmaolude vahel;

2.2.9.4. kuidas tehnohooldus ja kontroll mõjutavad säästlikku sõitu.

2.2.10. Sõiduki mõju keskkonnale

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.2.10.1. kuidas eri kütuste heitgaasid ja koostis mõjuvad keskkonnale;

2.2.10.2. võimalusi vähendada heitgaaside kahjulikku mõju keskkonnale;

- 2.2.10.3. müra ja heitgaaside mürgisuse vähendamise võimalusi;
- 2.2.10.4. kuidas eri ained heitgaasides inimesele mõjuvad.

2.3. Liiklusohutus

2.3.1. Koolitus peab andma õpilasele:

- 2.3.1.1. ohutunnetuse riski vältimiseks;
- 2.3.1.2. oskuse hoiduda ohuolukordade tekitamisest ja nendesse sattumist;
- 2.3.1.3. oskuse ohuolukorrast võimalikult ohutult väljuda.

2.3.2. Ohuolukorra ettenägemine

Pärast koolitust peab õpilane oskama ette näha ohuolukordi ja tunda nende tekke põhjusi ning põhjustajaid, sealhulgas:

- 2.3.2.1. juhte, kellel puudub tähelepanelik hoiak teiste liiklejate suhtes;
- 2.3.2.2. väheste kogemustega juhte;
- 2.3.2.3. vähekaitstud liiklejaid (lapsed, vanurid, jalakäijad, jalgratturid, mopeedijuhid jt);
- 2.3.2.4. piiratud liikumisvõimega liiklejad;
- 2.3.2.5. mõningate sõidukite juhtimise ja liikumise eripära;
- 2.3.2.6. sõitu eri viisil koormatud sõidukitega;
- 2.3.2.7. sõitu vahelduvates tee- ja ilmaoludes ning sõitu vahelduvalt valge ja pimedas ajal;
- 2.3.2.8. metsloomade teele ilmumist.

2.3.3. Olukorra hindamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama joonise abil:

- 2.3.3.1. hinnata ohu võimalikku iseloomu;
- 2.3.3.2. kirjeldada ohutuid juhtimisvõtteid ohuolukordades;
- 2.3.3.3. kirjeldada liiklejate võimalikke liiklusreeglite sätete tõlgendusi skeemil kujutatud olukorras.

2.3.4. Liiklusõnnetused ja kahjustused

Pärast koolitust peab õpilane oskama kirjeldada mitmesugustel põhjustel tekkida võivaid liiklusõnnetusi. Õpilane peab oskama tekkivat ohuolukorda ette näha ja olema võimeline selgitama juhi psüühikaga seotud tegureid, mis võivad muuta liiklusolukorra keerukust.

2.3.5. Liiklusreeglid ja eetika nõuded

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

- 2.3.5.1. miks liiklus peab olema reeglistatud;
- 2.3.5.2. miks inimesed ei järgi alati liiklusreegleid;
- 2.3.5.3. miks inimesed ei arvesta alati keskkonnakaitse nõudeid;
- 2.3.5.4. liikluskultuuri alust ja vastutustunnet.

2.3.6. Ohud pukseerimisel ja autorongiga sõitmisel

- 2.3.6.1. Ohud pukseerimisel

Pärast koolitust peab õpilane teadma pukseerimisega kaasnevaid ohtusid ja nende vältimise võimalusi.

2.3.6.2. Ohud autorongiga sõitmisel

Pärast koolitust peab õpilane oskama hinnata:

2.3.6.2.1. veduki, haagise ja poolhaagise masside erinevusi;

2.3.6.2.2. autorongi pidurdusvõimet;

2.3.6.2.3. autorongi pidurdamisel tekkivaid ohte;

2.3.6.2.4. poolhaagise vibamist;

2.3.6.2.5. trajektoore ning jõude pööretel ja kurvis sõidul;

2.3.6.2.6. haagise mõju autorongi juhitavusele;

2.3.6.2.7. nõudeid ja ohte autorongiga manööverdamisel;

2.3.6.2.8. ohte autorongi tagurdamisel tõusul ja langul.

2.3.7. Autojuhi töö- ja puhkeaeg

Pärast koolitust peab õpilane tundma töö- ja puhkeaja kohta kehtivate õigusaktide põhilisi sätteid.

2.4. Liikluspühholoogia

2.4.1. Koolitus peab andma õpilasele:

2.4.1.1. lugupidava hoiaku teiste liiklejate ja looduskeskkonna suhtes ning oskuse hinnata ja endas arendada liikluskultuuri (olukorra ettenägemise võimet, arukust, otsustus- ja vastutusvõimet);

2.4.1.2. teadmised juhile vajalike võimete kohta;

2.4.1.3. oskuse täielikult rakendada oma võimeid ohuolukorra tekkimisel.

2.4.2. Üldmõisted ja juhi tegutsemise skeem

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.4.2.1. vajadust ette näha olukorda, kuhu ta võib sattuda, ja teada, kuidas selles tegutseda;

2.4.2.2. eksliku käitumise tulemusel tekkida võivaid liiklusõnnetusi;

2.4.2.3. inimese psühhofüsioloogilisi omadusi, mis mõjutavad juhi tööd;

2.4.2.4. juhi tegutsemise skeemi (ärrituse mõju meeleorganile, juhi reageerimisaeg ja reaktsioon);

2.4.2.5. juhi töös esmatähtsaid psüühilisi protsesse, mõtlemist, tähelepanu jaotamise võimet.

2.4.3. Juhi tööd mõjutavad psühhofüsioloogilised omadused

2.4.3.1. Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.4.3.1.1. reageerimise tähtsust ajapuuduses;

2.4.3.1.2. reageerimisaja pikkust sõltuvalt juhi füüsilisest ja psüühilisest seisundist, tähelepanust ning liiklustihedusest;

2.4.3.1.3. reageerimisajal läbitavat teepikkust;

2.4.3.1.4. ärrituse mõju silmale;

2.4.3.1.5. vaatevälja piiratust;

2.4.3.1.6. nägemisvälja ahenemist sõidukiiruse suurenemisel;
2.4.3.1.7. nägemisteravuse erinevust vaateväljas;
2.4.3.1.8. kontrastsuse (objekti taustast erinevuse) mõju;
2.4.3.1.9. silma pimedusega kohanemise aega;
2.4.3.1.10. silma valgusega kohanemise aega;
2.4.3.1.11. nägemisteravuse sõltuvust east;
2.4.3.1.12. nägemisillusioonide tekke põhjusi;
2.4.3.1.13. vastu sõitva sõiduki kauguse hindamisel tehtavaid vigu;
2.4.3.1.14. kauguse hindamisel tehtavaid vigu udus;
2.4.3.1.15. vastu sõitva sõiduki kiiruse hindamisel tehtavaid vigu;
2.4.3.1.16. kuidas mingile esemele kinnistunud pilk mõjutab sõidujoont, tähelepanu jaotuvust, ümberlülitumist ja hajuvust.

2.4.3.2. Näidete varal peab õpilane oskama nimetada neid meeleorganeid, mis on juhi töös seotud kuulmis-, haistmis-, puute- ning liikumistajuga.

2.4.3.3. Näidete varal peab õpilane oskama selgitada tundeelamuste (emotsionaalsuse) mõju:

2.4.3.3.1. mõtlemisvõimele, tähelepanule ja reageerimisajale;
2.4.3.1.2. ümbritsevale tegelikkusele ja iseendale;
2.4.3.1.3. tundepeinge (stressi) kasvule (erutus, ärritus, mure ja teised halva meeleolu kaasmõjurid);
2.4.3.1.4. liiklusohu suurenemisele.

2.4.4. Tegurid, mis mõjutavad liiklusohutust

2.4.4.1. Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.4.4.1.1. tegureid, mis mõjutavad juhi reageerimisaega ja reageerimismaad;
2.4.4.1.2. tegureid, mis mõjutavad sõiduki peatumismaa pikkust;
2.4.4.1.3. pidurite rakendusmaad (-aega);
2.4.4.1.4. aeglustusmaa pikkust;
2.4.4.1.5. pidurdusmaa pikkust;
2.4.4.1.6. kuidas sõidukiiruse kasv mõjutab aeglustusmaa pikkust;
2.4.4.1.7. pilgu ümbersuunamiseks kuluvat aega;
2.4.4.1.8. sõiduki sise- ja välispeeglite kasutamiseks kuluvat aega;
2.4.4.1.9. tasa- ja kumerpeeglist paistva eseme nähtava kauguse erinevust.

2.4.4.2. Näidete varal peab õpilane oskama selgitada:

2.4.4.2.1. kuidas vältida ohuolukorda sattumist;
2.4.4.2.2. ohtu ja teisi liiklejaid arvestava sõiduviisi olemust;
2.4.4.2.3. juhi kogemuste seost liiklusohutusega.

2.4.5. Erilised isiksuseomadused

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.4.5.1. miks on agressiivsus ohtlik;
2.4.5.2. miks on impulsiivsus ohtlik;

2.4.5.3. miks on ametipositsiooni rõhutamine ohtlik;

2.4.5.4. võimalikke pingeallikaid liikluses, pingeseisundi mõistet ja olemust ning mõju liiklusohutusele.

2.4.6. Juhi valmisolek liikluses osalemiseks

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.4.6.1. miks isik peab saavutama teatava intellektuaalse ja emotsionaalse taseme, enne kui ta vastab hea käitumise nõuetele;

2.4.6.2. miks on vaja tunda juhi kutse-eetikat (kutsekohustused, kutseau);

2.4.6.3. miks on vaja reaalsustaju, enesekriitilisust, vastutustunnet;

2.4.6.4. miks on noortel, mees- ja naisjuhtidel selliseid erinevusi oma võimete hindamisel ja rakendamisel, mida võivad põhjustada nimetatud rühmade iseärasused.

2.4.7. Sotsiaalsed tegurid

2.4.7.1. Pärast koolitust peab õpilane oskama kirjeldada ohte, mis tekivad, kui:

2.4.7.1.1. inimesed ei täida alati liiklusreeglite nõudeid;

2.4.7.1.2. inimesed tõlgendavad üht ja sama liiklusnõuet erinevalt;

2.4.7.1.3. inimesed ei arvesta alati keskkonda.

2.4.7.2. Õpilane peab oskama kirjeldada:

2.4.7.2.1. mis on grupisurve (teiste liiklejate käitumismalli omaksvõtmine) ja millest tekib grupisuhe ja kaasaminek;

2.4.7.2.2. negatiivse grupisurve tekitatavaid eeldusi liiklusõnnetusteks;

2.4.7.2.3. isiksuseomadusi, mis võimaldavad kergesti alluda grupisurvele;

2.4.7.2.4. isiksuseomadusi, mis ei lase alluda grupisurvele;

2.4.7.2.5. eeskujulikku käitumist, mis mõjutab teisi positiivselt.

2.4.8. Tegutsemisvõimet vähendavad tegurid

Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada:

2.4.8.1. isiklike motiivide ja varasemate kogemuste mõju juhi käitumisele;

2.4.8.2. väsimuse tunnuseid;

2.4.8.3. väsimuse mõju liiklusohutusele;

2.4.8.4. väsimuse mõju nägemisele;

2.4.8.5. väsimuse mõju liigutuste koordineerimisele;

2.4.8.6. väsimuse mõju enesehinnangule;

2.4.8.7. milline on alkoholi ja narkootiliste ainete mõju tajule;

2.4.8.8. millest sõltub alkoholi põlemise aeg organismis ja millal on inimene jälle võimeline juhtima sõidukit pärast alkoholitarbimist;

2.4.8.9. põhjusi, miks juhitakse sõidukit alkoholi- või narkojoobes;

2.4.8.10. liiklustagajärgi, mis võivad tekkida siis, kui sõidetakse alkoholi- või narkojoobes või teatud ravimite mõju all;

2.4.8.11. ohte, mille võib põhjustada mobiiltelefoni kasutamisel sõidu ajal.

2.5. Liiklusalased seadused ja määrused

2.5.1. Koolituse käigus peab õpilasele selgitama neid õigusakte, mis määravad juhi ohte ennetava ja keskkonda säästva hoiaku. Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 2.5.1.1. õppesõidu kohta kehtestatud nõudeid;
- 2.5.1.2. kuidas peab juht tegutsema liiklusõnnetuse korral;
- 2.5.1.3. liiklusseadusest tulenevaid liiklejate kohustusi ja õigusi;
- 2.5.1.4. liikluskindlustussüsteemi ja kindlustuslepingute sõlmimist;
- 2.5.1.5. juhi vastutust liiklusalaste rikkumiste korral ja rikkumiste menetlemine;
- 2.5.1.6. tehnöölevaatusel sõiduki kohta esitatavaid nõudeid;
- 2.5.1.7. nõudeid autorongi tehnoseisundi ja varustuse kohta;
- 2.5.1.8. nõudeid suur- või raskeveose või mõlema veol;
- 2.5.1.9. nõudeid sõiduki ja juhi suhtes, kui sõidetakse välismaale.

3. ÕPPEAINETE ÕPPEKAVA: ÕPPESÕIT

3.1. Autorongi koostamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.1.1. kontrollida järgmiste seadmete ja veose vastavust esitatavatele nõuetele:
  - 3.1.1.1. pidurid;
  - 3.1.1.2. rattad;
  - 3.1.1.3. valgustusseadmed;
  - 3.1.1.4. märgutuled;
  - 3.1.1.5. poripõlled;
  - 3.1.1.6. tahavaatepeeglid;
  - 3.1.1.7. haakeseaded;
  - 3.1.1.8. autorongi piduri- ja elektriühendused;
  - 3.1.1.9. veose paigutus ja kinnitus;
- 3.1.2. otsustada, kas haagist tohib vedukiga ühendada;
- 3.1.3. ühendada ja lahti ühendada haagist (poolhaagist) vedukist;
- 3.1.4. otsustada, kas on vaja puhastada laternaid, aknaid ja numbrimärke.

3.2. Autorongi juhtimine õppeplatsil

Pärast koolitust peab õpilane oskama sooritada heal tasemel kõik sõidueksamil ettenähtud sõiduharjutused.

3.3. Autorongi juhtimine liikluses

3.3.1. Sõidu alustamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama alustada sõitu:

- 3.3.1.1. tee äärest, jälgides liiklust;
- 3.3.1.2. järgides teendamise nõudeid.

3.3.2. Sõiduki paiknemine teel

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.2.1. valida õiget sõidurada ja sõiduki rida, arvestades tee ja sõiduki omadusi, liiklustihedust ja nähtavust;
- 3.3.2.2. kasutada teepeenart;
- 3.3.2.3. kasutada õigeid kurvisõiduvõtteid.

3.3.3. Paiknemine sõidurajal

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.3.1. sõita kindlal sõidurajal ja kindlas sõidukireas;
- 3.3.3.2. kasutada vastassuunavööndit möödasõiduks;
- 3.3.3.3. kasutada naaberrada möödumiseks;
- 3.3.3.4. valida sõidurada kavatsetud sõidusuuna või liikluskorraldusvahendite järgi.

3.3.4. Sõidukiiruse valik

3.3.4.1. Üldised nõuded

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.4.1.1. suurendada kiirust pärast pööret või väljasõitu (nt hoovist) nii, et ei takistataks taga sõitjaid;
- 3.3.4.1.2. hoida ohutut kiirust.

3.3.4.2. Kiiruspiirangud

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.4.2.1. hoida ühtlast sõidukiirust;
- 3.3.4.2.2. hoida sujuvat liiklusrütmi kiiruspiirangu alas;
- 3.3.4.2.3. valida kiiruse, arvestades kehtivaid kiiruspiiranguid, teed ja teeolusid, sh poriga pritsimise ohtu, ilma- ja nähtavustingimusi, auto seisundit ja koormatust, isiklike sõiduvõimeid, mitmesuguseid keskkonnamõjusid ning muid liiklustingimusi;
- 3.3.4.2.4. valida õige kiiruse, sõitmata põhjendamatu aeglaselt;
- 3.3.4.2.5. valida kiiruse nii, et on võimalik peatuda sõidutee nähtaval osal (nt takistuse ees).

3.3.5. Vastu sõitvad sõidukid

3.3.5.1. Kiirus

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.5.1.1. valida vastutulevate sõidukitega kohtumisel sobiva kiiruse;
- 3.3.5.1.2. valida kiiruse nii, et vastutulevate sõidukitega kohtumine toimuks võimalikult ohutus kohas.

3.3.5.2. Paiknemine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.5.2.1. valida teel vastutulevate sõidukite suhtes sobiva asukoha;
- 3.3.5.2.2. jätta vähekaitstud liiklejatele teel piisavalt ruumi.

3.3.6. Sõit liiklusvoos

3.3.6.1. Sõit teiste sõidukite ees

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.6.1.1. kiiresti kindlaks teha taga sõitja kiiruse ja kavatsused ning seda, kas pikivahe on ohutu;
- 3.3.6.1.2. kergendada taga sõitjate möödasõitu;
- 3.3.6.1.3. aeglustada pidurdades nii, et pidurituli hoiataks õigel ajal taga sõitjat ettekavatsetud peatumisest.

3.3.6.2. Sõit teiste sõidukite järel

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.6.2.1. hoida ohutut pikivahet eessõitjaga, arvestades ilma- ja teeolusid, eessõitva sõiduki mõju nähtavusele, kiirust, möödasõitvaid sõidukeid ja hoiatusmärguande õigeaegsust;
- 3.3.6.2.2. tähele panna eessõitva sõiduki juhi kavatsusi;
- 3.3.6.2.3. hoida ohutut pikivahet, et vähendada pidurdamise ja kiirendamise vajadust.

3.3.6.3. Sõit teiste sõidukite kõrval

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.6.3.1. vältida kaherattalise sõiduki kõrval sõitmist ühel sõidurajal;
- 3.3.6.3.2. arvestada suuremate sõidukite pöördeala laiust;
- 3.3.6.3.3. arvestada vajalikku külgvahet.

3.3.6.4. Sõiduraja vahetus

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.6.4.1. vahetada sõidurada tiheda liikluse korral;
- 3.3.6.4.2. panna tähele teiste sõidukijuhtide kavatsusi ja vajaduse korral kergendada nende ümberreastumist;
- 3.3.6.4.3. vahetada sõidurada pidevjoont ületamata.

3.3.7. Ristmike ületamine

3.3.7.1. Enne ristmikku

Pärast koolitust peab õpilane ristmikule sõites oskama:

- 3.3.7.1.1. valida paika, arvestades liiklusmärke, teemärgiseid ja kavandatud sõidusuunda;
- 3.3.7.1.2. olla valmis muutma sõidusuunda või pidurdama;
- 3.3.7.1.3. vähendada kiirust ja vajadusel seisma jääda;
- 3.3.7.1.4. panna tähele tagapool toimuvat;
- 3.3.7.1.5. jääda seisma määratud kohas, kui fooris põleb keelav tuli või kui seda nõuab liiklusmärk;
- 3.3.7.1.6. jälgida reguleerija märguandeid;
- 3.3.7.1.7. olla valmis reageerima teiste liiklejate võimalikele vigadele;

3.3.7.1.8. olla valmis liikumise alustamiseks kohe, kui seda lubab asjakohane märguanne.

3.3.7.2. Otsesõit ristmikul

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.7.2.1. täita ristmikul tee andmise nõudeid;

3.3.7.2.2. ristmikul otse sõites:

3.3.7.2.2.1. jälgida nähtavust ristmikul ja pärast seda;

3.3.7.2.2.2. jälgida teiste liiklejate kavatsusi;

3.3.7.2.2.3. näidata selgelt oma kavatsust täita teeandmiskohustust;

3.3.7.2.2.4. mitte takistada teisi liiklejaid ristmikul;

3.3.7.2.2.5. mitte takistada teisi liiklejaid ristmikult ära sõites.

3.3.7.3. Parempööre ristmikul

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.7.3.1. täita teeandmisnõudeid ristmikul;

3.3.7.3.2. ristmikult paremale pöörates:

3.3.7.3.2.1. anda õigeaegselt suunamärguande;

3.3.7.3.2.2. sõita võimalikult pärisuunavööndi parema ääre lähedale, arvestades autorongi pöörderaadiust;

3.3.7.3.2.3. sooritada pööret võimalikult kitsal alal;

3.3.7.3.2.4. mitte ohustada autost paremal paiknevaid kahe rattalisi sõidukeid;

3.3.7.3.2.5. pöörata tähelepanu vasakul toimuvale;

3.3.7.3.2.6. näidata selgelt oma kavatsust täita teeandmiskohustust;

3.3.7.3.2.7. tähele panna teiste liiklejate kavatsusi;

3.3.7.3.2.8. valida ohutut kiirust vastavalt pöörde raadiusele;

3.3.7.3.2.9. kasutada aeglustusraja puudumisel teepeenart;

3.3.7.3.2.10. anda teed sõiduteed ületavatele jalakäijatele ja jalgratturitele;

3.3.7.3.2.11. mitte takistada teisi liiklejaid ristmikult ära sõites.

3.3.7.4. Vasakpööre ristmikul

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.7.4.1. valida autorongi tagasipöördeks sobivat võimalust;

3.3.7.4.2. täita teeandmisnõudeid ristmikul;

3.3.7.4.3. pöörata ristmikult vasakule ja sealjuures:

3.3.7.4.3.1. anda õigeaegselt suunamärguannet;

3.3.7.4.3.2. sõita pärisuunavööndi vasaku ääre lähedale;

3.3.7.4.3.3. pöörata tähelepanu vastutulevatele sõidukitele;

3.3.7.4.3.4. näidata tagant tuleva trammi ja möödasõitu lõpetava sõiduki juhile selgelt oma kavatsust täita teeandmiskohustust;

3.3.7.4.3.5. panna tähele teiste liiklejate kavatsusi;

3.3.7.4.3.6. valida ohutut kiirust vastavalt pöörde raadiusele;

3.3.7.4.3.7. mitte takistada teisi liiklejaid ristmikul;

3.3.7.4.3.8. mitte takistada teisi liiklejaid ristmikult ära sõites;

3.3.7.4.3.9. anda teed sõiduteed ületavatele jalakäijatele ja jalgratturitele;

3.3.7.4.3.10. pärast pööret suurendada kiirust vältimaks teiste liiklejate takistamist.

3.3.7.5. Sõit ringristmikul

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.7.5.1. täita teeandmisnõudeid ringristmikul;

3.3.7.5.2. ringristmikul sõites:

3.3.7.5.2.1. paikneda õigesti, arvestades sõidusuunda ringilt väljasõidul;

3.3.7.5.2.2. näidata selgelt oma kavatsust täita teeandmiskohustust;

3.3.7.5.2.3. valida kiirust vastavalt liiklustihedusele, teoludele ja ristmiku kujule;

3.3.7.5.2.4. panna tähele teiste liiklejate kavatsusi;

3.3.7.5.2.5. olla eriti tähelepanelik vähekaitstud sõidukite suhtes.

3.3.8. Vöötrada ja jalgrattatee

3.3.8.1. Üldosa

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.8.1.1. täita nõudeid, mis kehtivad reguleeritud või reguleerimata ülekäiguraja ja jalgrattatee sõiduteega lõikumise kohal;

3.3.8.1.2. vältida jalakäijate ja jalgratturite ohustamist;

3.3.8.1.3. vältida peatumist ülekäigurajal või jalgrattatee ja sõidutee lõikumise kohal.

3.3.9. Tagasipööre

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.9.1. valida tagasipöördeks ohutut kohta ristmikel ja ristmike vahel, arvestades tee laiust, nähtavust, liiklustihedust, liiklusreegleid ning autorongi mõõtmeid;

3.3.9.2. pöörata tagasi, tekitamata ohtu ja takistamata teisi liiklejaid.

3.3.10. Peatumine ja parkimine

3.3.10.1. Peatumine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.10.1.1. valida peatumiseks ohutut kohta, arvestades tee laiust, nähtavust, liiklustihedust, liiklusreegleid ja väljumise ohutust;

3.3.10.1.2. peatuda, tekitamata ohtu ja takistamata teisi liiklejaid.

3.3.10.2. Parkimine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.10.2.1. otsida parkimiskohta, ilma et see juhiks tähelepanu muult liikluselt kõrvale;

3.3.10.2.2. parkida, ilma et tekitataks ohtu või takistataks teisi liiklejaid;

3.3.10.2.3. kasutada parkimisala otstarbekalt;

3.3.10.2.4. võtta kasutusele abinõusid auto ja haagise iseenesliku liikuma hakkamise vältimiseks;

3.3.10.2.5. võtta kasutusele abinõud selleks, et kõrvalised isikud ei saaks autot kasutada;

3.3.10.2.6. parkida liiklusmärkide ja liiklusreeglite kohaselt.

3.3.11. Möödasõit

3.3.11.1. Enne möödasõidu alustamist

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.11.1.1. kavandada möödasõitu;

3.3.11.1.2. sõita eessõitva sõiduki suhtes nii, et säiliks parim nähtavus ning ohutu piki- ja külgsuhtes;

3.3.11.1.3. otsustada, kas on võimalik ohutult mööda sõita, arvestades:

3.3.11.1.3.1. nähtavust;

3.3.11.1.3.2. ristmike olemasolu;

3.3.11.1.3.3. ilma- ja teeolusid;

3.3.11.1.3.4. pimestamisohtu;

3.3.11.1.3.5. vastutulevaid sõidukeid;

3.3.11.1.3.6. vähekaitstud liiklejaid;

3.3.11.1.3.7. eessõitvaid sõidukeid;

3.3.11.1.3.8. võimalust pärast möödasõitu pärisuunavööndisse naasta;

3.3.11.1.3.9. taga sõitvaid sõidukeid;

3.3.11.1.3.10. autorongi kiirendusvõimet;

3.3.11.1.3.11. liiklusreegleid;

3.3.11.1.4. otsustada, millal anda märku möödasõiduks.

3.3.11.2. Möödasõidu ajal

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.11.2.1. sooritada ohutut möödasõitu, kiirendades autorongi ning jälgides teisi liiklejaid;

3.3.11.2.2. katkestada möödasõit ohu ilmnemisel;

3.3.11.2.3. arvestada möödasõidu ohutuks lõpetamiseks vajalikku pikivahet ja võimalust naasta pärisuunavööndisse.

3.3.11.3. Möödasõit mitmest sõidukist

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.11.3.1. mööda sõita mitmest järjestikku sõitvast sõidukist;

3.3.11.3.2. panna tähele eessõitvate sõidukite juhtide märguandeid ja olla valmis ohutult tegutsema.

3.3.11.4. Möödumine paremalt

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.11.4.1. otsustada, kas tohib ja saab mööduda paremalt, arvestades nähtavust, pärisuunavööndi laiust, ohutut külgsuhtet, vähekaitstud liiklejaid ja liiklusreegleid;

3.3.11.4.2. valida möödumiseks ohutu kiiruse.

3.3.12. Maantee

3.3.12.1. Maantee

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.12.1.1. sõita maanteele kiirendusrajalt ja sealjuures tegutseda liikluses olenevalt nähtavusest ning valida kiiruse vastavalt liikluse rütmile ja tihedusele maanteel;
- 3.3.12.1.2. sõita maanteel ja sealjuures:
  - 3.3.12.1.2.1. kasutada parempoolset sõidurida otsesõiduks ja pärisuuna vasakpoolset sõidurida möödumiseks;
  - 3.3.12.1.2.2. hoolitseda, et nähtavus vastab liikluse tihedusele ja kiirusele;
  - 3.3.12.1.2.3. kiiresti reageerida taga sõitvate sõidukite juhtide kavatsustele;
  - 3.3.12.1.2.4. pöörata erilist tähelepanu neile, kes sõidavad maanteele kõrvalteelt ja valida vastavalt kiiruse, tehes teistele teele sõitmise ohutumaks;
  - 3.3.12.1.2.5. valida sobiva kiiruse, vältides põhjendamatult aeglast sõitu;
- 3.3.12.1.3. maanteelt maha sõites anda varakult märku, sõita aeglustusrajale ja vähendada sujuvalt kiirust.

3.3.13. Raudtee ja trammitee

3.3.13.1. Raudtee ületamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.13.1.1. jälgida raudteeliiklust;
- 3.3.13.1.2. valida sobiva kiiruse nii, et autorongi on võimalik peatada ohutus kauguses tõkkepuust, rööbastest, foorist, liiklusmärgist või stoppjoonest;
- 3.3.13.1.3. anda raudteesõidukile teed;
- 3.3.13.1.4. täita raudtee ületamise nõudeid;
- 3.3.13.1.5. täita raudteeülesõidukohal nõudeid, mis käsitlevad autorongi mõõtmeid ja massi, peatumist, möödasõitu ning juhi tegutsemist hädapeatumise korral ülesõidukohal.

3.3.13.2. Trammitee

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.13.2.1. jälgida trammiliiklust;
- 3.3.13.2.2. valida sobiva kiiruse nii, et autorongi on võimalik peatada ohutus kauguses rööbastest, foorist, liiklusmärgist või stoppjoonest;
- 3.3.13.2.3. anda teed trammi peale minevatele ja trammist väljuvatele sõitjatele;
- 3.3.13.2.4. täita nõudeid, mis kehtivad trammiteega teedel ja käsitlevad:
  - 3.3.13.2.4.1. trammile tee andmise kohustust;
  - 3.3.13.2.4.2. peatumist ja parkimist trammitee läheduses;
  - 3.3.13.2.4.3. möödasõitu;
  - 3.3.13.2.4.4. trammitee kasutamist rööbasteta sõidukite poolt.

3.3.14. Teetööd

3.3.14.1. Sõit teetööde korral

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.14.1.1. järgida juhiseid (märgid jms) teetööde tegemise kohtades;
- 3.3.14.1.2. täita reegleid, mis kehtivad sisselülitatud kollase vilkuriga sõiduki suhtes;
- 3.3.14.1.3. sõita ohutu kiirusega, arvestades libeduse ohtu, teetöölisi, teeparandusmasinaid, piiratud manööverdamisruumi ja varjatud ohu võimalusi.

3.3.15. Vähekaitstud liiklejad

3.3.15.1. Jalakäijad

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.15.1.1. jätta jalakäijatele piisavalt ruumi, kui sõiduteel ei ole kõnniteed või teepeenart;

3.3.15.1.2. anda teed vöötrajale astunud või sõidutee ületamist ootavale jalakäijale;

3.3.15.1.3. valida keskkonnasõbraliku sõiduviisi, et vähendada heitgaasi ja müra mõju lähiümbruse jalakäijaile ning vältida jalakäija pritsimist poriga.

3.3.15.2. Lapsed

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.15.2.1. pöörata erilist tähelepanu lastele, nii neile, kes käivad jala, kui ka neile, kes sõidavad jalgrattaga:

3.3.15.2.1.1. näidates selgelt oma kavatsusi suunamärguande andmisega ja sõidu aeglustamisega;

3.3.15.2.1.2. andes lastele aega põigata kõrvale või ületada teed;

3.3.15.2.1.3. andes lisaks märku tulede vilgutamisega või muul viisil või jäädes seisma;

3.3.15.2.2. valida selline sõiduviis, et vähendada heitgaase ja müra.

3.3.15.3. Vanurid ja puuetega inimesed

Pärast koolitust peab õpilane oskama osutada erilist tähelepanu vanuritele ja puuetega jalakäijatele:

3.3.15.3.1. näidates selgelt oma kavatsusi suunamärguande ja sõidu aeglustamisega;

3.3.15.3.2. andes neile aega tee ületamiseks;

3.3.15.3.3. andes teed nägemispuudega inimestele, kes annavad sellest nõuetekohaselt märku;

3.3.15.3.4. andes lisaks märku tulede vilgutamisega või muul viisil või jäädes seisma.

3.3.16. Eriolukorrad

3.3.16.1. Seisvad sõidukid

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.16.1.1. valida ohutu kiiruse ja seisma jääda, et anda teed:

3.3.16.1.1.1. lastele, kes ületavad sõiduteed lasterühma tunnusmärki kandva bussi lähedal;

3.3.16.1.1.2. pärisuunalisele trammile minejatele ja sellelt tulijatele;

3.3.16.1.1.3. peatusest väljuvale ühissõidukile asulas, kus lubatud sõidukiirus on kuni 50 km/h;

3.3.16.1.2. hoida ohutut külgvahet seisvatest sõidukitest möödudes;

3.3.16.1.3. anda valgus- või helisignaali märku ohu ennetamiseks.

3.3.16.2. Eritalituse sõidukid

Sobiva võimaluse tekkimisel õpitakse eritalituse sõidukile tee andmist või õigel ajal seisma jäämist pärast valgussignaali nägemist või helisignaali kuulamist.

3.3.16.3. Loomad teel või tee kõrval

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.16.3.1. vähendada kiirust ja vajaduse korral peatuda teel või tee läheduses on loom;
- 3.3.16.3.2. tunda ära teel piirkondi, kus on metsloomade teele ilmumise oht.

3.3.16.4. Organiseeritud inimrühm

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.16.4.1. arvestada võimalikke ohte inimrühmast möödumisel;
- 3.3.16.4.2. sõita inimrühma liikumist takistamata.

3.3.16.5. Hädapeatumine mootori- või muu rikke korral

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.16.5.1. võtta sõiduki liiklusohlike rikete tekkimise korral kasutusele ohutusabinõud;
- 3.3.16.5.2. paigutada autorongi sõidutee äärde või teepeenrale, et vältida ohtu või teiste sõidukite liikumise takistamist;
- 3.3.16.5.3. hoolitseda kaassõitjate turvalisuse eest;
- 3.3.16.5.4. kasutada ohutulesid ja ohukolmnurka;
- 3.3.16.5.5. võtta kasutusele abinõusid tekkinud liiklustakistuse kõrvaldamiseks.

3.3.17. Tähelepanelikkus ja riskiteadlikkus

3.3.17.1. Tähelepanelikkus

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.17.1.1. olla ettenägelik ja jälgida ümbrust, nii et saaks ohuolukordade tekkimise korral rakendada vajalikud abinõud;
- 3.3.17.1.2. kavandada sõitu nii, et ootamatult ilmuvatest takistustest saaks ümber põigata ohutult;
- 3.3.17.1.3. saada ülevaadet liiklusest tahavaatepeeglite kaudu.

3.3.17.2. Liikluskorraldusvahendid ja reguleerija märguanded

Pärast koolitust peab õpilane oskama juhendada:

- 3.3.17.2.1. liiklusmärkidest;
- 3.3.17.2.2. foorituledest;
- 3.3.17.2.3. reguleerija märguannetest;
- 3.3.17.2.4. teemärgistest;
- 3.3.17.2.5. ohutusseadmetest ristumisel raudtee või trammiteega;
- 3.3.17.2.6. teiste juhtide märguannetest ja sõidukitähistest;
- 3.3.17.2.7. muudest liiklusnõuetest.

3.3.17.3. Riskiteadlikkus

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.17.3.1. sõita ohte ennetavalt ja olla valmis reageerima, arvestades:
  - 3.3.17.3.1.1. autorongi eripära asukoha valikul liikluses;
  - 3.3.17.3.1.2. teiste liiklejate võimalikku vale käitumist;
  - 3.3.17.3.1.3. varjatud ohte;
  - 3.3.17.3.1.4. isiklike kogemusi ja harjumusi;

3.3.17.3.2. sõita sujuvalt, arvestades üldisi keskkonnakaitsenõudeid ja oma terviseriske.

3.3.17.4. Ohuolukorrad liikluses

Pärast koolitust peab õpilane oskama ära tunda ja ette näha ohuolukordi, et

3.3.17.4.1. tunnetada märke, mis võivad viidata riskidele;

3.3.17.4.2. teada, millal on vaja olla valmis pidurdama;

3.3.17.4.3. teha õigeid otsuseid;

3.3.17.4.4. rakendada sobivaid abinõusid ohuolukorra vältimiseks.

3.3.17.5. Hoiakud

Pärast koolitust peab õpilane oskama vältida liiklusõnnetust ja selleks

3.3.17.5.1. arvestama teiste liiklejatega;

3.3.17.5.2. järgima liiklusreegleid;

3.3.17.5.3. saada aru, et ta ise on liikluses veel vilumatu;

3.3.17.5.4. näitama üles erilist tähelepanu algajate juhtide ja vähekaitstud liiklejate suhtes.

3.3.18. Tegutsemine sõidul rasketes ilmastikuoludes

3.3.18.1. Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.18.1.1. arvestada ohte, mis võivad kaasneda sõitmisel piiratud või halva nähtavusega oludes;

3.3.18.1.2. olla valmis reageerima teiste liiklejate valele käitumisele;

3.3.18.1.3. olla ettenägelik ja valmis reageerima ootamatult ilmuvatele ohtudele;

3.3.18.1.4. valida ohutut kiirust, arvestades piiratud nähtavust;

3.3.18.1.5. valida ohutut piki- ja külgvahet eessõitjate, vastu sõitjate ja teeserva suhtes;

3.3.18.1.6. valida õiget valgustust;

3.3.18.1.7. vältida teiste liiklejate pritsimist vee ja poriga.

3.3.18.2. Sõit pimedal ajal

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

3.3.18.2.1. teadvustada ohte, mis kaasnevad sõiduga pimedal ajal;

3.3.18.2.2. hoolitseda, et nähtavus oleks küllaldane, ja ära kasutada teiste sõidukite valgustatud ala;

3.3.18.2.3. olla ettenägelik ja valmis reageerima ootamatutele ohtudele, nagu metsloomad, vähekaitstud liiklejad, kes ei kannu helkurit ega ole pimedas nähtavad;

3.3.18.2.4. hinnata nähtavust kaug- ja lähitulede puhul märjal asfaldil, kuival asfaldil ja lumega kaetud teel;

3.3.18.2.5. hinnata kaugust tugevalt ja nõrgalt helkivatest esemetest;

3.3.18.2.6. sõita pimedas ja oskama:

3.3.18.2.6.1. ümber lülitada tulesid vastutulevate sõidukite ja möödasõidu puhul;

3.3.18.2.6.2. valida õigeid tulesid vastavalt tee valgustatusele;

3.3.18.2.6.3. valida õigeid tulesid peatumisel ja parkimisel;

3.3.18.2.7. valida sobivat paiknemist teel, arvestades:

3.3.18.2.7.1. vastutulevate sõidukite paiknemist;

- 3.3.18.2.7.2. takistusi, mida on raske märgata;
- 3.3.18.2.7.3. vähekaitstud liiklejaid;
- 3.3.18.2.7.4. ohtu, et teel on jalakäijaid;
- 3.3.18.2.7.5. valida sobivat kohta peatumiseks ja parkimiseks.

3.3.18.3. Sõit libedal teel

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.18.3.1. arvestada nõudeid, mis kaasnevad sõiduga libedal teel;
- 3.3.18.3.2. olla ettenägelik ja valmis reageerima ootamatutele libeda tee ohtudele;
- 3.3.18.3.3. ette näha ilmaolude ja koha järgi musta jää tekkimise võimalusi;
- 3.3.18.3.4. alustada sõitu libedal teel ja kiirendada autorongi, vahetades käike ja muutes gaasipedaali asendit, et veorataste ja teekatte haardumine ei katkeks ning rattad ei hakkaks libisema;
- 3.3.18.3.5. pidurdada libedal teel kiiruselt 40 km/h seismajäämiseni, saavutades lühima aeglustusmaa;
- 3.3.18.3.6. tugevalt pidurdada kiiruselt 60 km/h erisugustel teekatetel vasaku ja parema ratta all nii, et säiliks otsesuund;
- 3.3.18.3.7. tugevalt pidurdada libedal teel kiirusel 60 km/h järgneva möödumisega takistusest;
- 3.3.18.3.8. rakendada selliseid juhtimisvõtteid, mis vähendavad külglibisemist teel, sh kurvisõidul;
- 3.3.18.3.9. vältida autorongi sattumist käärasendisse;
- 3.3.18.3.10. valida õige kiiruse, arvestades tee laiust ja suunda, autorongi rehvide iseärasusi ning kaasliiklejaid.